

ESKİŞEHİR FUARI

KENTSEL
TASARIM
YARIŞMASI

ESKİŞEHİR FUARI
ve
DİNLENCE-EĞLENCE
KÜLTÜR ALANLARI
KENTSEL TASARIM YARIŞMASI
GENEL BİLGİLERİ

İller Bankası,
İmar Planlama Dairesi Başkanlığı tarafından hazırlanmıştır. 1980

BÜRO ÇALIŞMASI :

Bedrettin ÜSTÜNER Y. Müh. Mimar
Erhan ORHAN Şehir Plancısı

REDAKSİYON :

Yarışma jüri kurulu üyeleri ve
raportörlük

HARİTA ve BASIM İŞLERİ :

İller Bankası,
Harita Dairesi Başkanlığı, 1980

ÖNSÖZ

Özellikle son yıllarda, büyük kentlerimizde gözlenen hızlı nüfus artışı sonucu, planlama sorunları ağırlık kazanmakta, fiziksel planlama çabalarına karşın kentsel donanım ve özellikle aktif yeşil alanlarda görülen yetersizlikler giderek artmaktadır. Yerleşmelerin yoğun yapısına karşın, yeterli açık alan ayrılamaması sonucu toplum sağlığının en önemli ögesi olan insan-doğa ilişkisi de gereğince sağlanamamaktadır. Bu genel görünüm içinde, Eskişehir'de de dinlenme, eğlence ve kültür kullanımına ayrılan alan ve tesislerin var olan nüfusa hizmet sunacak düzeyde olmadığı yapılan araştırmalarda açıkça görülmektedir.

Eskişehir Fuarı ve Dinlenme-Eğlence-Kültür Alanları planlaması, merkezi ve yerel yatırımların yönlendirilmesiyle, yerel yönetim elindeki bir arazinin iyileştirilmesi, düzenlenmesi ve kentlinin hizmetine sunulması için bize büyük bir olanak yaratmıştır. Ayrıca, yarışmanın Eskişehir İmar Planı kararları çerçevesinde geliştirilerek sonuçlandırılması ile, kentsel tasarımın uygulamaya aktarılmasında ve yerel yöneticilerle tasarımcıların bir bütünsellik içinde çalışmalarında önemli bir adım atılacağı da söylenebilir.

Bu yarışmanın diğer bir özelliği de, İller Bankası öncülüğünde daha önceki yıllarda düzenlenmiş ve benzer amaçlar taşıyan planlama yarışmaları (Pamucak, İzmit Kıyı Kesimi vb.) gibi, kentsel çevreye yeni boyutlar kazandıracak bir tasarımın elde edilmesidir.

Yarışma kitabının hazırlanmasında katkıda bulunan ve çalışmalarından yararlandığımız sayın Jüri üyelerine; Bankamız 15. Bölge Müdürlüğüne, D.S.İ 3. Bölge Müdürlüğüne, Eskişehir Mühendislik ve Mimarlık Akademisine, I. Tahtık Hava Kuvvet Komutanlığına, Başkanlığım elemanlarına ve kitap ve haritaların basımının yapıldığı Bankamız Harita Dairesi Başkanlığına teşekkür eder, yarışmalara çalışmalarında başarılar ve yarışmanın Eskişehir halkı için yararlı sonuçlar getirmesini dilerim.

İmar Planlama Dairesi Başkanı

AHMET MENDERES

5. ŐEKİLLER

- Şekil 1 : Nüfus Piramidi
- Şekil 2 : İklim Elemanları
- Şekil 3 : Su Kullanımı ile İlgili D.S.İ. Önerileri
- Şekil 4 : Hava Alanı Uçuş Konisi
- Şekil 5 : Elektrik Projesi
- Şekil 6 : İçme Suyu Projesi
- Şekil 7 : Kanalizasyon Projesi
- Şekil 8 : Yarışma Alanı-Kent Ulaşım İliőikleri
- Şekil 9 : Yakın Çevre Mesire ve Kamp Alanları
- Şekil 10 : Yarışma Alanının Konumu

6. EKLER

- Ek 1 : Eskişehir Tarihi ile İlgili Kısa Bilgi
- Ek 2 : Doğal Çevre ve Peyzaj Hakkında Açıklamalar
- Ek 3 : Dinlenme ve Kültür İşlevleri Hakkında Açıklama
- Ek 4 : Yarışma Alanının Zemin Yapısı Hakkında Açıklamalar
- Ek 5 : Su Kullanımı ile İlgili D.S.İ. Önerileri
- Ek 6 : T.E.K. Enerji Nakil Hattı

1. ESKİŞEHİR KENTİNE İLİŞKİN BİLGİLER

1.1. Kentin Genel Tanıtımı

1.1.1. Ülke ve Bölgedeki Yeri:

Eskişehir kenti, Ankara, İstanbul ve İzmir kentlerinin etki alanlarının kesim noktasında yer alan, Bursa-Bilecik-Ankara illerini de kendi etki alanında tutan, Orta Anadolu'nun bir alt bölge merkezi niteliğindedir. Alt bölgesi içinde kent, tüm alanın tarımsal ve tarım dışı üretiminin, dağıtımının kontrol ve koordine edildiği tek egemen yerleşme olarak belirlemektedir. İl ölçeğinde de kentsel yerleşmelerin dağılım ve nüfus kademelenmesi incelendiğinde Eskişehir merkez yerleşmesinin üstünlük gösterdiği (1975'de 259.952 kişi) ve Eskişehir'den sonra en büyük yerleşmenin Sivrihisar olduğu görülmektedir. (1975'de 8.713 kişi)

1.1.2. Sosyo-Ekonomik Özellikleri :

Kentin ulaşım ağındaki konumsal üstünlüğü, kamu yatırımlarının kente toplanması ve kentteki yüksek eğitim kurumlarının varlığı, Eskişehir'i sosyo-ekonomik gelişmişlik göstergelerine göre Türkiye'nin ilk on kenti arasına sokmuştur. D.D.Y.'nin Eskişehir'de kurduğu tesisler yanında hava ulaşımındaki ve gıda sanayiindeki kamu yatırımları, kente sanayileşmenin başlangıcını oluşturmuş; bunlar kentin göçlerle çevreden kazandığı iş gücünü emmiştir. Toprak sanayiinin alt dallarındaki yatay gelişme potansiyeli, kentin yapı sektörünü tamamlayıcı ve hızlandırıcı bir rol oynamış; sermaye birikiminin bir kısmı gelişmesi beklenen gıda, makina, imalat ve dokuma sanayileri yerine konut üretimine kaymıştır. Genel olarak kent ekonomisi, ticaret ve servis sektöründeki şişme yanında, imalat sektöründe de gelişme olanaklarına sahiptir.

Tablo (1) Çalışanların Sektörlere Dağılımı :

	TARIM		İMALAT (x)		HİZMETLER	
	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%
1970	3.216	5.52	20.172	34.65	34.831	59.83
1998	8.078	4.55	52.998	29.85	116.472	65.60

(x) : İmalat sektörü içine istihraç ve inşaat sektörleri de dahildir.

Kent ekonomisinde gelişmenin hızlanması, üst kademe kararlarının tutarlılığına, imalat sanayiindeki olanakların akılcı bir biçimde kullanılmasına; sanayi dallarında girdi-çıktı ilişkilerinin kurulmasına ve ara malı üreten küçük birimlerin örgütlenerek büyük ölçekte üretime dönük yatırımlara yönelmesine bağlı olacaktır.

Kentin bir işçi toplama ve eğitim merkezi olma niteliği, gelir dağılımını, meslek ve statü dağılımını ve eğitim düzeyini büyük ölçüde etkilemektedir. Kentte alt-üst ve orta gelir gruplarında bir yoğunlaşma vardır. Diğer bir çok kentimizde olduğu gibi, Eskişehir'de de yüksek ve orta gelir grupları merkez çevresinde yoğunlaşırken, düşük gelir grupları kent çevresinde yerleşmişlerdir. Kentteki gecekondulaşma eğilimi son yıllarda artış göstermektedir.

Tablo (2) : Gelir Dağılımı : (x)

<u>Gelir Grupları</u>	<u>%</u>
0-1000	26.72
1001-1500	41.51
1501-2250	22.11
2251-3500	5.79
3501-7500	2.65
7501-ve üstü	1.22

(x) Kaynak: Eskişehir İmar Planı Ön Çalışmaları, 1973.

Kentin nüfus piramidindeki 15-25 yaş grubunda izlenen şişkinlik kente göçün niceliğini belirtirken, 25-40 yaş grubundaki azalma nitelikli işçilerin büyük sanayi metropollerine göç ettiği savını kuvvetlendirmektedir. (Şekil 1)

1.2. Nazım İmar Planı

1.2.1. Plan Kararları :

Eskişehir Nazım İmar Planı (1/5.000) , İmar ve İskan Bakanlığınca hazırlanmış; 10.5.1978 tarihinde onanmıştır.

Belediyesince yaptırılmakta olan 1/1.000 ölçekli imar planı çalışmaları ise devam etmektedir. Aşağıdaki bilgiler Nazım İmar Planı Açıklama Notu'ndan derlenmiştir :

Son otuz yıllık ortalamalara göre, Eskişehir ülkedeki kentsel nüfus artışına (%4.47) yakın bir oranla (%4.39) , 1975 yılında 259.962 kişilik bir nüfus büyüklüğüne ulaşmıştır. Kentli nüfusun yarısından çoğu imar planlı alanın dışına yayılmış olan düzensiz konut alanlarında

yaşamaktadır. Konut alanlarının özel parselasyon ve bitişik nizama dayalı bir yapı göstermesi ve çalışma alanlarının birbirinden kopuk ve bağımsız yer seçimi kararlarıyla oluşması, konut-işyeri ilişkilerini olumsuz yönde etkilemiştir. Ayrıca, konut alanlarının düşük yoğunluklu ve yaygın dokusu, demiryolu ve Porsuk Çayı'nın kenti bölücü etkileri ve kent ulaşım şebekesinin yetersizliği önemli ulaşım sorunları yaratmıştır.

Nazım Plan çalışmalarına göre, Eskişehir kentinin bugünkü yapısal özellikleri, gelişme potansiyeli ve kentin konumsal üstünlüğünden de yararlanarak, eskilerini tamamlar nitelikte yeni yatırımlar alacağı; sermaye birikiminin kent dışına kaçma yerine üretici yatırımlara yöneleceği ; sağlık ve eğitim hizmetlerinin giderek artan bir hızla gelişeceği tahmin edilmektedir. Bu demektir ki, planlama dönemi boyunca (1998'e kadar) kent, etki alanında daha egemen olacak, örgütlenme-uzmanlaşma-farklılaşma düzeyi yükselecek, sanayideki gelişmeler yanında hizmetler kesiminde önemli bir büyüme izlenecektir.

Sonuç olarak, Eskişehir'in toplumsal ve ekonomik yapısının temelde değişmeyeceği, nüfus büyümesinin bugünkü eğilimlerin devamı şeklinde olacağı, kentte ve yakın çevredeki (Bozüyük, Sivrihisar, Kütahya, Afyon) sanayiler ile desteklenen, bir bölgesel hizmet merkezi olarak gelişeceği söylenebilir. Eskişehir'in gelecekteki nüfus değerleri ve aktif nüfus (15-64 yaş grubu), işgücü tahminleri aşağıda verilmiştir.

Tablo (3) : Gelecekteki Nüfus Değerleri :

<u>YIL</u>	<u>NÜFUS</u>	<u>ARTIS İNDEKSİ</u>
1975	259.952	1 00
1980	314.541	1 21
1985	391.129	1 47
1990	465.314	1 79
1995	566.695	2 18
1998	657.280	2 49
2000	688.773	2 65

Tablo (4) : Aktif Nüfus ve İşgücü :

<u>YIL</u>	<u>NÜFUS</u>	<u>AKTİF NÜFUS ORANI</u>	<u>İŞGÜCÜ ORANI</u>
1970	216.373	%60	%26.9
1998	657.280	%62	%28.0

Geleceğe yönelik ekonomik yapı öngörülerinin elde edilmesinde, varolan eğilimler yanında, ülkenin benzer diğer kentleri ile analogiler yapılmış, imalat sektöründeki gelişme sürerken kentin bölgesel hizmet merkezi özelliklerini artıracakları varsayılmıştır. Tarım sektörünün payının oransal olarak düşeceği ; imalat sektörünün, sayısal artışına karşın, oran olarak azalacağı ; hizmet sektörünün ise her iki değerinin de artacağı tahmin edilmektedir.

1.2.2. Makroform Kararları :

- a. Birinci sınıf tarımsal topraklar kesinlikle korunacaktır. Ayrıca, taban suyu yüksek topraklarla, bahçelik alanlar da korunmalıdır. Kentin güneyi ve karayolu boyunca, güneydoğu yönündeki verimsiz topraklardan oluşan alanlar kentsel gelişmeye açılacak, kentin güneyinde kamu mülkiyetindeki eğimli alanlar ağaçlandırılarak aktif yeşil kullanımlara dönüştürülecektir.
- b. Kentte genelde, jeolojik yönden sakıncalı alan bulunmamaktadır. Ancak, kentin deprem kuşağında olması , gerekli önlemlerin alınmasını zorunlu kılmaktadır.
- c. Kentin kuzey ve doğusundaki askeri alanlar ile, güney ve güneybatıdaki üniversite ve akademi alanları gelişmeleri sınırlayıcı eşiklerdir. Porsuk Çayı, demiryolu geçişi, Şeker Fabrikası kentin kuzey ve güneyi arasındaki bağlantıları engellemektedir. Ankara-Bursa karayolu geçişi bu ilişkiyi daha da zorlaştırmaktadır. Bu nedenlerle, karayolu kuzeyinde yeni nüfus yığılmaları önlenmelidir.
- d. Hakim rüzgarlar gözönünde tutularak kuzey-batı yönündeki sanayi gelişmeleri durdurulmalıdır.

Yukarıda belirtilen temel ilkeler doğrultusunda oluşturulacak bir kentsel yapının gerçekleşmesi, gerek mevcut eğilimlerden yararlanma, gerekse eşik sınırları içinde kalabilme açısından uygun olacaktır. Bu ilkelere göre kurulan kent şemasında yoğun konut alanları ile desteklenen uzmanlaşmış merkezler planlanarak kent güneye ve organize sanayi bölgesine doğru geliştirilmiştir. (Bak. Nazım İmar Planı)

1.2.3. Yarışma Alanının Konumu ve Ulaşım İlişkileri :

Eskişehir Nazım İmar Planında Fuar Alanı olarak belirlenen ve yarışmaya çıkarılan arazi, kent yerleşme lekesinin kuzey sınırında, kent merkezinden yaklaşık iki buçuk kilometre uzaklıkta ve Ankara-Bursa çevre yolu üzerindedir. Kuzey ve doğudan askeri alanlarla, güney ve batıdan

ise konut bölgeleri ile çevrelenmiştir.

Yarışma alanının kuzeyindeki düzlük arazide askeri kullanışlar yer almaktadır. Muttalip Belediyesi sınırları içindeki bu alanların, gelecekte kentsel ölçekte dinlenme işlevine hizmet edecek, ağaçlandırılmış bir yöreye dönüşebileceği jüri tarafından düşünülmüştür. Ancak, Eskişehir Nazım İmar Planına göre, bu konuda bağlayıcı bir plan kararı olmadığından, bu görüşün yarışmayı doğrudan etkilemesi sözkonusu değildir. Yarışma alanının doğusunda, Uygulama İmar Planında resmi kullanışlara ayrılmış bir bölge ve güney-doğuda çevre yolu üzerinde bir geçeköndü alanı bulunmaktadır. (Bak. Şekil 10) Fuarın gerçekleşmesi halinde, önemli konumdaki bu düzensiz konut alanının kentsel yenilemeye açılması ve başka kullanışlara dönüşmesi beklenebilir.

Yarışma alanı içinde tarihi bir eser bulunmadığı Eskişehir Kültür Müdürlüğü tarafından bildirilmiştir. Ancak, Muttalip yolunun doğusunda, Şarhöyük bölgesinde tarihi bir höyük vardır. Höyük arazisinin bir bölümünde son yıllarda Çocuk İslah Evi kurulmuştur.

Yarışma alanının batısında, kent merkezine Sakarya Caddesi ile bağlanan düzensiz konut alanları yer almaktadır. Çevre yolunun kuzey ve kuzey-batısındaki bu konut bölgesi içinden doğu-batı yönünde geçen ve Nazım İmar Planında verilen bir ulaşım aksı yarışma alanı ile ilişki kurabilecektir. Güneyde, çevre yolu altında, kent merkezi ile yakın ilişkili konumdaki konut bölgesi, Nazım İmar Planı kararlarına göre sağlıklılaştırılacak kent dokusunu oluşturmaktadır. Sakarya Caddesi ve Muttalip Caddesi arasında kalan bu konut bölgesi içinde, Nazım İmar Planı önerisi yeni bir yol (20.00 m.) bulunmaktadır. Fuar alanının gerçekleşmesi ile bu öneri yolun açılması arasında doğrudan bir ilişki olduğu da söylenebilir. (Bak. Şekil 8) Yeni ulaşım aksının öncelikle yayalara ve toplu taşınımaya hizmet etmesi yarışma jürisi tarafından düşünülmüş ve bu yolun imar planı uygulamasında yarışma alanı ile bir bütünlük içinde ele alınması uygun görülmüştür.

Yarışma alanı ile kent merkezinin işlevsel ilişkilerinin kurulmasında da önemli yer tutabilecek bu yeni ulaşım aksı üzerinde, kuzey uçta eğitim, kültür ve bazı eğlence-konaklama tesislerinin; güney tarafında ise kent merkezinin uzantısı olarak iş ve alışveriş kullanışlarının gelişebileceği bu aşamada ortaya çıkan düşüncelerdir. Bu tür gelişmelerin, yarışma alanı ile birlikte, gelecekteki kent yapısına yeni özellikler katabileceği dikkate alınmalıdır.

Yarışma alanı ve kuzeydeki kent parçasını ana merkeze bağlayan radyal yolların çevre yolu ile karşılaştığı birkaç noktada, donatılmış kavşaklar gerekmektedir. Nitekim, Nazım İmar Planında da Sakarya ve Muttalıp caddeleri ile çevre yolunun kesiştiği yerlerde bu konu düşünülmüştür. Yukarıda sözü edilen yeni açılacak yolun çevre yolu ve yarışma alanı ile ilişkileri yarışma kapsamında çözüm aranacak önemli ulaşım sorunlarından birisi olacaktır.

2. KENTİN ve YARIŞMA ALANININ ÖZELLİKLERİ

2.1. Fiziksel Özellikler

2.1.1. Topoğrafya :

Kent, kuzeyde Bozdağ, Sündiken dağları, güneyde Türkmen Dağı ve Emirdağı uzantıları ile çevrilen ve Porsuk Çayı'nın yer aldığı doğu-batı doğrultusundaki düzlük üzerinde yerleşmiştir. Eğimi az olan Porsuk Ovası'nın en yüksek noktası 836 m. en alçak noktası ise 790 m. yüksekliktedir.

Büyük bir kısmı çevresindeki araziden ortalama 10 m. kadar daha yüksekte olan yarışma alanının, batı sınırında doğal zemin kotu güneyde 800 m., kuzeyde 787 m.; doğu sınırında ise güneyde 787 m. ve kuzeyde 786 m. dir.

Ancak, arazi kum ve çakıl ocağı olarak kullanılmakta olup, 10 m. ye kadar varan hafriyatlar nedeniyle, özellikle güney ve batıda, çok engebeli bir arazi yapısı oluşmuştur.

2.1.2. Jeolojik Yapı :

Eskişehir ovası, yeni devirlerdeki dağ oluşumları sırasında, çevresindeki yükselmelerle dağların ortaya çıkmasına karşılık, bunlar arasında kalmış geniş bir çöküntü alanının alüvyonlarla dolması sonucu oluşmuştur. Porsuk Çayı'nın yerleştiği bu neojen çöküntü havzaları doğu -batı yönlü bir şerit halinde uzanmaktadır. Yarışma alanı da bu alüvyon dolgu alanı içinde olup; kum, çakıl ve kil karışımından oluşan bir toprak yapısına sahiptir.

Eskişehir, üçüncü derece deprem bölgesinde yer sarsıntılarının ara sıra hissedildiği alanlardan biridir. Ancak, bu sarsıntılardan bugüne kadar büyük zararlar meydana gelmemiştir. (Jeolojik yapı ile ilgili ayrıntılı bilgi için ek 5'e bak.)

2.1.3. İklim :

Ganel olarak Eskişehir, denizlerin etkisinden uzakta, karasal iklim özelliklerine sahiptir. Yazlar kurak ve sıcak, kışlar soğuk ve yağışlıdır. Kent, orta kuşağın karakteristik dört mevsimini göstermez.

Baharlar yoktur. Gece ve gündüz arasında sıcaklık farkları oldukça fazladır. 17 yıllık gözlemlere göre yıllık sıcaklık ortalaması $10.9^{\circ}C$ dir. En sıcak ay ortalaması Temmuz ayında $21.5^{\circ}C$, en soğuk ay ortalaması ise Aralık ayında $-0.2^{\circ}C$ dir.

Yağışlar genellikle kıştan yaza geçiş döneminde olur, Yıllık yağış ortalaması 361 mm. dir. Ortalama karla örtülü günler sayısı ise 25.1 gündür.

Kantte 12 yıllık gözlemlere göre rüzgar her yönden esmekte; esme şiddetleri her yön için genellikle aynı olmaktadır. Esme sayılarına göre en çok batı ve doğudan, ikinci derecede güney-doğu, güneybatı ve kuzeybatıdan eserler. (Bk. Şekil 2) Kuzey yönlü rüzgarlar, yaz aylarında nisbi nemi arttırmazlar. Nisan sonu ve Ağustos sonu arasında esen doğu rüzgarları erozyona, toz bulutlarına neden olurlar. Lodos yağış getirir. Lodosun dışındakiler genellikle kuru rüzgarlar olup, erozyona yol açabilirler.

2.1.4. Akarsular ve Yeraltı Suları :

Eskişehir'in içinden batı-doğu doğrultusunda akan Porsuk Çayı kentin konum ve makroformunun biçimlenmesinde etken olmuştur. Yarışma alanı sınırları içinde bir akarsu bulunmamaktadır. Porsuk ovasında en bol yeraltı suyu kalınlığı 35 m. civarında olan alüvyon tabakasından elde edilmektedir.

Yarışma alanının doğusunda DSİ tarafından açtırılan bir sondaj kuyusu bulgularına göre, yeraltı su seviyesi 5.80 m. dir. Verim $Q : 32 \text{ lt/sn.}$ olup, kuyudan saniyede 32 lt. su çekildiğinde, yeraltı su seviyesi (dinamik seviye) 14.05 m. dolayındadır. (Ayrıntılı bilgi için ek 6'ya bak.)

2.1.5. Doğal Bitki Örtüsü :

Eskişehir ve çevresinin doğal bitki örtüsünü step formasyonları ile çeşitli yapıdaki ağaç toplulukları oluşturur. Eskişehir, Marmara ve Batı Anadolu bölgeleri arasında bozkırın başladığı bir noktada yer almaktadır. Ancak, bozkır nitelikli bitki örtüsü sonradan oluşmuştur. Birkaç yüzyıl öncesinde Porsuk Ovası'nda ve çevredeki tepelerde zengin ormanların yer aldığı bilinmektedir.

Bitki örtüsünün yeniden canlandırılması açısından Eskişehir diğer İç Anadolu kentlerinden daha şanslı bir konumdadır ve iklim özellikleri de doğal çevrenin gelişmesine uygundur. (Bak. Ek 2)

2.2. Alt Yapı

2.2.1. Ulaşım :

Eskişehir kenti, karayolu ulaşımında Orta Anadolu, Marmara ve Kuzey Ege bölgeleri arasında önemli bir merkez niteliğindedir. Ülke düzeyinde önemi olan E-5 Devlet Yolu geçişi son yıllarda kentin kuzeyinden geçirilmiştir. Bu yol aynı zamanda yarışma alanının güney sınırını oluşturmaktadır.

Kentin diğer önemli ulaşım başı demiryoludur. Orta ve Doğu Anadolu'yu Ege ve Marmara bölgelerine bağlayan iki koldan birinin üzerinde bulunması ve özellikle Kuzey Ege ve Marmara bölgeleri için bir kavşak noktası olması nedeniyle Eskişehir, ülke demiryolu ağında konumsal üstünlüğe sahiptir.

Kent içi toplu taşımacılığında Belediye otobüsü ve dolmuş kullanılmaktadır. Kentte eğimin az olması nedeniyle bisiklet kullanımının oldukça yaygın oluşu dikkat çekmektedir. Kentte, yalnız askeri hizmette kullanılan bir hava alanı bulunmaktadır. (Bak. Şekil 4) İleride, yeni bir sivil hava alanının kullanıma açılması öngörülmektedir. (Yarışma alanı -kent ulaşım ilişkileri için 1.2.3. ve şekil 8'e bak.)

2.2.2. Enerji :

Eskişehir bir sanayi kenti potansiyeli taşımasına karşın, enerji üretiminin, elektrik şebekesi ve T.E.K. tesislerinin yetersizliği vb. nedenlerle, kentte kurulması düşünülen yeni sanayi tesislerinin enerji gereksinimlerini karşılaması oldukça güç görünmektedir.

2.2.3. İçme ve Kullanma Suyu:

Kent halkının %90'ı içme suyu olarak kente 48 Km. uzaklıktaki kaynaklardan pik borularla ulaştırılan Kalabak suyunu kullanmaktadır. Kullanma suyu ise çoğunlukla, kentin çeşitli yerlerinde açılan sondaj kuyularından elde edilmektedir.

2.2.4. Kanalizasyon :

Kentin yerleşim alanlarının büyük bir kısmının düzlük arazide yapılması nedeniyle, kentin toplam konutlarının ancak %10.07 si kanalizasyona sahiptir. Diğer konutlar ise adi veya septik çukur kullanmaktadır. (Yarışma alanı ile ilgili alt yapı projeleri şekil 5, 6, 7 de verilmiştir.)

2.3. Dinlenme, Eğlence, Kültür :

2.3.1. Dinlenme-Eğlence :

Kentin imarlı alanları geleneksel parselasyon esasına göre bitişik

nizamda oluşmuştur. Çeşitli yörelerdeki, kooperatif veya kişilerce oluşturulan bahçeli tip konut dokusu da yık-yap-sat diye anılan yapım sistemi içinde bitişik nizamda dönüşmektedir. Kent içi. ve çevresinde egemen olan özel mülkiyetin ve yetersiz imar planı uygulamalarının sonucu, kentin yeşil ve boş alanları hızla yokolmakta ; kent çevresinde oluşan düzensiz konut bölgelerinde de yeşil alan gereksinimi karşılanamamaktadır.

Eskişehir Nazım İmar Planı raporunda verilen aşağıdaki rakamlar kentin dinlence ve yeşil alan yetersizliğini açıkça belirtmektedir:

Tablo (5) Eskişehir'de Yeşil Alan Dağılımı :

KULLANIM	1977		1998	
	ha.	kisi/m ²	ha.	kisi/m ²
Çocuk Bahçesi	-	-	80.88	1.00
Semt oyun al.	-	-	29.28	1.00
Semt parkı, spor al.	14.00	0.54	121.23	1.50
Kentsel Yeşil	-	-	360.00	4.50
Kentsel spor	10.00	0.38	51.50	0.63
Yeşil + Spor (Toplam)	24.00	0.92	642.89	8.63
Kültür	0.48	0.07	40.41	0.49

Yukarıdaki tablodan da izleneceğı gibi, İmar Yasa'sına göre en az 7.00 m²/kişi olması gereken yeşil alan ölçütü kentte ancak 0.92 m²/kişi düzeyindedir. Yetersizlik %90'ın üzerindedir. Konut bölgeleri içinde çocuk bahçesi, oyun alanı vb. gibi hizmetler olmadığı gibi, kentsel ölçekte de yeşil alanlar çok yetersizdir. Kent için 1977 yılı nüfusuna gerekli olan en az 200 ha. yeşil alanın, ancak 24 hektarı semt parkı, spor alanı olarak sağılanmıştır.

Eskişehir'in yakın ve uzak çevresinde mesire ve kamp yeri olarak kullanılan alanlar : Porsuk Barajı (Kütahya sınırında), Musaözü Göleti (kente yakın), Hısrca Mesiresi (Baraj yolunda), Orman Fidanlığı ve Karabayır Bağları (5-7 Km.), İnönü Planör Kampı (35 Km.), Kalabak Suyu, Beşikdere Mesiresi (60 Km.), Çatacık Ormanları (93 Km.) olarak sayılabilir. (Bak. Şekil 9). Büyük kamu kuruluşları ve askeri kuruluşlara ait dinlence eğlence yerleri kendi arazileri içinde yer almakta ve kentli halk yararlanamamaktadır.

2.3.2. Kültür :

Hızlı bir kentleşme ve sanayileşme süreci içinde bulunan Eskişehir, nüfus ve sosyal yapısı bakımından özellikler taşıyan bir kenttir. Değişik coğrafi kökenli sosyal gruplar, öz kültürlerini yaşadıkları kentin bilincinde bütünleştirme çabası içindedirler. Ancak, hızlı kentsel büyüme içinde, doğal olarak, değişim de hızlı olmakta ve geçen sürede kentli insanın artan kültürel gereksinimleri, bugünkü kentsel mekân ve çevrede yeterli ölçüde karşılanamamaktadır. Nitekim, Nazım İmar Planı araştırmalarında kültür kullanışları için 1977 de ancak 0.48 hektarlık alan bulunduğu saptanmış ve yeni Nazım Planda bu amaçla yaklaşık 40 hektar alan ayrılması öngörülmüştür. Eskişehir Kültür Müdürlüğü'nün verilerine göre, kentsel alan ve çevresinde, kültürel kullanışlara ayrılmış bazı alanlar (kütüphane, müze, galeri vb.) ve tarihi-turistik yerler almasına karşın, kültür hizmetleri yetersizdir. Kültür Bakanlığı Araştırma Dairesi'nin kentsel kademelere göre yürüttüğü bir çalışmada da Eskişehir'in özellikle çok maksatlı salon ve sergileme alanlarına birinci derecede gereksinimi olduğu belirtilmiştir.

Bugünkü kent dokusu içinde ve merkezi konumlarda kültür hizmetlerine ayrılacak bir kamu arazisi bulunmaktadır. Alan kamulaştırma işlemi ise, zaman ve mali olanak sorunu yaratmaktadır. Bu nedenle kamu elindeki fuar alanı içinde bazı kültürel işlevlere de yer ayrılarak planlanmasının, yerel ve merkezi yatırım kanallarını harekete geçirmede bir araç olacağı ve kentli nüfusa daha yakın bir gelecekte hizmet sunumuna bir fırsat yaratacağı düşünülmüştür.

3. GENEL SONUÇLAR

Yukarıdaki bilgiler ışığında bir değerlendirme yaparak, kent yapısından yarışma alanına kadar inen bazı özellikleri tekrar belirtmek yarışmacıya yararlı olacaktır.

- 3.1. Eskişehir kenti ülke ve bölgedeki konumu ve özellikleri yönünden önem taşımaktadır:
- A- Gelişmişlik bakımından ülkenin ilk on kenti arasında yer almaktadır
 - B- Bölgesinde çok önemli bir üretim ve dağıtım merkezidir.
 - C- Kamu yatırımlarının ağırlıklı olarak kentte yerleşmesi ile oluşan sanayi yapısı, yerli, küçük ve orta sermayeli gruplardan oluşan ve giderek büyüyen özel sektörün özgün biçimde sanayileşme eğilimi ile dikkat çekici gelişmelere açıktır.
 - D- Hizmetler ve imalat sektöründeki gelişmeler, sosyal yapıyı da etkilemekte, alt ve orta gelir gruplarında artış ve yoğunlaşma görülmektedir.
 - E- Hızlı bir kentleşme içindeki Eskişehir'de genç nüfus çoğunluktadır. İşçi ve öğrencilerin sayısı giderek artmaktadır.
 - F- Ülke ölçeğinde hizmet yapan kara ve demiryolu kenti katetmekte ve ülke ulaşım ağı içinde Eskişehir'e önemli bir yer sağlamaktadır.
- 3.2. Eskişehir Nazım İmar Planı kentin fiziki gelişmesini yönlendirmeyi amaçlayan önemli kararlar getirmiştir:
- A- Kent, kuzey ve güneyde gelişmeyi sınırlayıcı sınırlara ulaşmıştır. Kentin bugünkü yapısında konut alanları, sanayi kullanışları ve merkez ilişkileri sorunlar yaratmaktadır.
 - B- Kentin fiziki dokusu sağlıklıdır. Kamu hizmet alanları (Özellikle yeşil, açık alan, spor, eğlence, kültür vb.) büyük ölçüde yetersizdir.
 - C- Nazım İmar Planı kentin güney-doğuda... doğrusal bir biçimde, konut, çalışma alanları ve alt merkezler ile donatılmış bir yapıda gelişmesini öngörmektedir.
 - D- Planlama döneminde (1978-1998) iki katına çıkacak nüfusun yaklaşık yarısının bugünkü kent dokusu içinde, diğer kısmının da gelişme alanlarında (güney, güneydoğu) yer alması düşünülmüştür.
 - E- Kentin bölgesel işlevlerinin artması, kent merkezinin bugünkü konumu üzerinde dikey büyümeyi ve gelişme alanları ile kolay ilişki içindeki alanlar üzerinde de doğuya doğru yatay gelişmeyi destekleyecektir. Merkezi iş alanları gelecekte iki katından fazla bir büyüme gösterecektir.

F- Nazım İmar Planı kararlarına göre kent merkezi ile yarışma alanı arasında açılması öngörülen yeni bağlantı yolunun merkezin gelişme yönünü etkileyeceği jüri tarafından düşünülmüştür.

3.3. Yarışma alanı kentin kuzeyinde, çevre yolu üzerinde ve askeri alanla çevrelenmiş durumdadır. Eskişehir Belediye sınırı yarışma alanının üst sınırı ile çakışmaktadır ve bu durumu ile de Nazım İmar Planı kararlarına göre gelişmenin sınırlandığı bir konumdadır.

Kentin bugünkü yapısı içindeki konumu, ulaşım ilişkileri ve doğal çevre özellikleri bakımından yarışma alanın bazı sorunları vardır:

- a. Kum ocağı olarak işletilmesi ve çöp döküm alanı olarak kullanımından ötürü doğal nitelikleri önemli ölçüde zedelenmiş ve kirlenmiş durumdadır.
- b. Kentin güneyinde oturan nüfus için kolay ulaşılabilir bir konumda değildir.
- c. Eskişehir için doğal özellik taşıyan Porsuk Çayı gibi bir akarsu kaynağından yoksundur.

Bu olumsuz sayılabilecek yanlarına karşılık :

- a. Kent merkezi ile ilişki kurabilecek olanakların varlığı,
- b. Belirli uzaklıkta olmasına karşın, yeni kentsel gelişme alanlarından hızla ulaşılabilir olması,
- c. Kentin kuzey yarısında yerleşik düşük gelirli nüfusa kolay hizmet sunabilecek konumu,
- d. Bölge-ülke ilişkilerini sağlayan karayolu ile kent dışından gelen ziyaretçi ve turistlere de hizmet etme şansı,
- e. Bu büyük alanın kamu mülkiyetinde bulunması,

vb. özellikleri ile yarışma alanı, kentsel ölçekte, sosyal, kültürel ve ekonomik işlevler yüklenebilecektir. Bu nedenle yarışma alanının, planlama ve uygulama aşamasında dikkatle değerlendirilmesi zorunludur. Bu alan, topoğrafya, toprak ve bitki örtüsü yönünden iyileştirilerek kente kazandırılabilirse, bugünkü durumda yetersizlik gösteren açık alan, dinlenme-eğlence-kültür gibi işlevlerin bir ölçüde kamu eli ile topluma sunumu olanağı da doğacaktır.

Kent merkezi ve konut bölgeleri ile kolay ulaşım ilişkilerinin düzenlenmesi, merkez ve yarışma alanında karşılanamayan bazı işlevlere de yakın çevrede yer verilmesi ile kent ve yarışma alanının önemli ölçüde bütünleşmesi sağlanabilecektir.

-13-

EKLER

EK: I

ESKİŞEHİR TARİHİ İLE İLGİLİ KISA BİLGİ

Hitit ve Frig Devri :

Eskişehir ilk çağda Frigya adı verilen bölge içinde yer almaktadır. Kent çevresinde yapılan arkeolojik araştırmalar, ilk yerleşmenin M.Ö. 3500 yıllarında ve bugünkü Şarhöyük bölgesinde olduğunu ortaya çıkarmıştır. M.Ö. 2000 yıllarında Anadolu'nun büyük bir kısmını egemenlikleri altına olan Hititler, Eskişehir'i de topraklarına katmışlardır. Son zamanlarda bulunan höyüklerin çoğunda bu çağa ait kültür belgeleri ele geçirilmiştir. M.Ö. 1200 yıllarında Anadolu'da Hitit egemenliğine son vererek geniş bir alana yayılan Frig Krallığı'nın şehirlerinden dördü, Eskişehir il sınırları içinde bulunuyordu. Eskişehir'in de Frig Kralı Doryleos tarafından kurulduğu ve Dorylaeum (Şarhöyük) adı ile anıldığı ile sürülmektedir.

Lidya Devri:

Bu devirde kent daha da önem kazanmıştır. Çevreleri ile iyi ilişkiler içerisinde olan Lidyalı'lar Efes'ten Asur başkenti Ninova'ya kadar uzanan meşhur kral yolunu kurarak transit ticareti açmışlardır. (Bu yolun önemli bir kısmı Eskişehir il sınırları içinden geçmekte idi.) M.Ö. 546 yılında, Frigya Persler'in egemenliğine geçmiş ve bu tarihten Büyük İskender'in Anadolu'yu istilasına kadar (M.Ö. 333), Frig topraklarında önemli bir hareket olmamıştır.

Roma ve Bizans Devri :

Makedonya Krallıkları'nın M.Ö. 200 yıllarında yıkılmasından sonra Anadolu'ya ayak basan Romalılar zamanında Eskişehir ili içerisindeki kentler gelişmeye başlamış; Dorylaem, çevresindeki kaplıcalar sayesinde dinlenme ve eğlence yeri olarak ün yapmıştır. M.S. 395 yılında, Roma'nın ikiye bölünmesiyle Frigya Bizans topraklarında kalmış; Bizanslılar çağında Dorylaeum önem kazanarak devletin büyük bir askeri üssü haline gelmiştir. Bu tarihlerde, Bizanslılar'a güneyden saldıran Araplar, Eskişehir'e kadar gelmişlerdir. Bu sırada yapılan savaşların birinde şehit düşen ve efsaneleşen Seyyit Battal Gazi halen kendi adı ile anılan Seyitgazi ilçesindeki türbede gömülüdür.

Selçuk ve Osmanlılar Devri :

1071 Malazgirt savaşından sonra, hızla Anadolu'ya yayılan Türkler 1073 de Ankara'yı bir sene sonra da Eskişehir'i aldılar. Eskişehir, Selçuklular zamanında, Selçuklular'la Haçlılar arasında yapılan kanlı savaşların bir kısmına da sahne olmuştur.

Osman Bey tarafından kurulan ve gün geçtikçe kuvvetlenen Osmanlılar, 1289 yılında Eskişehir ve İnönü'yü de almıştır. Yıldırım'ın Timur'a yenilmesinden sonra bir ara Karaman topraklarına katılan, uzun zaman da Kütahya'ya bağlı bir sancak olan kent, 1601 yılında Celali İsyanları sırasında, Deli Hasan tarafından işgal edilmiştir. Osmanlı sultanları önceleri, devletin ilk kuruluş merkezlerinden birisi olması nedeniyle, Eskişehir'e ilgi göstermişlerse de duraklama ve gerileme devirlerinde kente hiç bakım yapılmamıştır. Uzun bir süre kentin küçük bir iki mahalleden oluştuğu ve daha çok sıcak su kaplıcaları ile anılıp arandığı görülür. Eskişehir, 1877-1878 Osmanlı-Rus savaşından sonra gelen göçmenlerle beraber büyümüş ve gelişmeye başlamıştır. Kentin esas gelişmesi ise demiryolunun işletmeye açılmasından sonra olmuştur. 1878-1920 yılları arasında kent, hemen her sahada gelişmiş, 1920'de nüfusu 25 bine ulaşmıştır.

Birinci Dünya Savaşı sonunda, Mondros Anlaşması uyarınca, yurdun birçok askeri bölgeleri yanında Eskişehir de işgal edilmiştir.

Birinci ve İkinci İnönü savaşlarında Türk Ordusu'nun barındığı ve kaynaştığı Eskişehir, aynı zamanda ordu karargah merkezi olarak da kullanılmış; Eskişehir halkı gerek İnönü ve gerekse diğer Kurtuluş savaşlarında Milli Kuvvetlere değerli maddi ve manevi yardımlarda bulunmuştur. Kent 20 Temmuz 1921'de Yunanlılar tarafından işgal edilmiş, 2 Eylül 1922 de ise kurtarılmıştır.

Cumhuriyet Devri :

Eskişehir, 1925 yılında il merkezi olmuştur. Son 25 yıldır ise Türkiye'nin en hızlı gelişen kentlerinden birisi durumundadır.

Eskişehir'in Yetiştirdiği Tarihi Kişiler:

Yunus Emre : Büyük düşünür ve halk ozanı Yunus Emre, Eskişehir'in Sarıköy'ünde tahminen 13. yüzyıl sonu ve 14. yüzyıl başında yaşamıştır.

Nasreddin Hoca: Nasreddin Hoca Eskişehir'in Sivrihisar ilçesine bağlı Hortu (Nasreddin Hoca) köyünde doğmuştur. Gençlik yıllarını ve kadılığının uzun bir süresini Sivrihisar'da geçirdikten sonra o sırada göç ettiği Akşehir'de ölmüştür.

Ezop : Masalları ile ünlü Ezop, Seyitgazi ilçesinin Yazılıkaya köyünde doğup büyümüştür.

Eskişehir'in Önemli Günleri :

- Yunus Emre Bilimsel Seminer ve Şenlik Haftası 6 - 10 Mayıs
Nasreddin Hoca Doğum Şenlikleri 25 - 27 Haziran
Eskişehir'in Kurtuluşu 2 Eylül
Seyit Battal Gazi Bilimsel Seminer ve Şenlikleri 22 - 25 Eylül

Ek: 2

DOĞAL ÇEVRE ve PEYZAJ HAKKINDA AÇIKLAMALAR

Tansu GÜRPINAR

İç Anadolu'nun bir alt bölge merkezi niteliğinde olan Eskişehir kenti yılda % 4'ün üzerinde bir nüfus artışına sahne olmakta, demografik verilere göre yapılan projeksiyonlar kentleşme hızının daha da artacağını ortaya koymaktadır. Eskişehir, sanayileşme ve kentleşme olgusunun hızla hüküm sürdüğü bir çok kentimiz gibi yeşil alanlar açısından yetersiz bir görünüm göstermektedir. Halen kişi başına 0.92 m² olan yeşil alan miktarının 1998 yılında kişi başına 8.63 m² ye ulaşması öngörülmektedir.

Eskişehir'in diğer İç Anadolu kentlerimizin de olduğu gibi, yeşil alanlara olan gereksinimi kıyı kentlerimize oranla çok daha yüksektir. Çevrenin bozkır karakteri yeşili fazlasıyla aratmakta; Porsuk Çayı boyunca yer alan ağaçlıklar ve kent içi parklar doyurucu ve yeterli olmamaktadır. Ancak, bugün Eskişehir'de merkezden kent dışına, açık alanlara çıkmak zor değildir. Fakat, kentın 30 yıl sonraki nüfusunun bugünkünün iki katından daha çok olacağı; bu nüfusun sanayi ve hizmetler kesiminde çalışanlarının oranının artacağı; böylelikle gerek fiziksel gerekse ruhsal yönden ileride yeşil ve açık alanlara duyulacak gereksinimin bugünkünden çok daha fazla olacağı dikkate alınırsa, kente yeşil alan kazandırılması için ele geçen her ölanağın çok iyi değerlendirilmesi gereği daha iyi anlaşılır. Eskişehir Fuarı ve Eğlence-Dinlenme-Kültür Alanları planlaması, yeşil alan kazanmak için son derece iyi bir olanaktır. Eskişehir'de halen yeşil alan toplamının 24 hektar olduğu da dikkate alınırsa, Fuar için düzenlenecek 50 hektarlık alanın kente ne denli önemli katkıda bulunacağı daha iyi değerlendirilecektir.

Bitki Örtüsü ve Ekolojik Koşullar :

Eskişehir ve yakın çevresi bitki örtüsü bakımından halen bozkır niteliği taşımaktadır. Oysa Anadolu'nun bir çok yerinde olduğu gibi Eskişehir çevresindeki bozkır da antropojen bir karakter göstermektedir. Diğer bir anlatımla, sonradan oluşmuştur. Bu oluşum günümüzden ancak bir kaç yüzyıl geriye dayanmaktadır. Yağış miktarının azlığına (yıllık 361 mm.) ve karasal iklimine karşın aşırı sıcaklıkların görece düşüklüğü, çok az da olsa deniz etkisinin buralara kadar ulaştığını göstermektedir. Eskiden Porsuk Çayı'nın geçtiği alüvyal ovada söğüt ve kavak galerileri bulunduğu çevredeki

tepelerin ardıç, karaçam, meşe ormanlarıyla kaplı olduğu bilinmektedir. Bugün ise, Eskişehir'in kuzeyindeki Sindiken dağlarında aynı isimle tanınan geniş çam ormanları bulunmaktadır. Eskişehir-Bursa yolunda, Eskişehir'den batıya doğru, 70 Km. sonra su ve nem gereksinimi son derece yüksek olan kayın ormanları vardır. Bir bakıma Eskişehir, bozkırın başlangıcı olmaktadır. Ancak nisbi nem, bulutluluk, rüzgar gibi fiziksel veriler Eskişehir'i bitki yetiştirmek açısından diğer İç Anadolu kentlerinden daha şanslı kılmaktadır. Uygun toprak sağlanıp yeterli sulama yapıldığında, Karadeniz ve Marmara bölgelerinde görülen ağaç ve ağaçcıkların %80'i Eskişehir'de de iyi gelişme gösterebilir. Eskişehir'de yetiştirilemeyecekler ise, daha duyarlı türler ile nem gereksinimi çok yüksek olan kayın, gürgen gibi türlerdir.

Fuar alanının yeşillendirilmesinde, yakın çevrede doğal olarak bulunan ağaç ve ağaçcıklarla, sonradan getirilerek bölgenin koşullarına uymuş bitkiler kullanılmalıdır. Bitki seçiminde gölge ve perdeleme (ses-görüntü) işlevlerine, estetik kaygılardan daha çok önem verilmesi, mevsimlik çiçek bahçeleriyle renkli ve dinamik bir peyzaj yaratılması yoluna gidilmesi salık verilir.

Toprak Yapısı ve Sorunları :

Fuar Alanı, yakın geçmişindeki kullanım biçimi nedeniyle çevre düzenlemesi ve yapılaşma açısından bir takım sorunlar göstermektedir. Ancak, bu sorunlar uygun yaklaşımlarla çözümlenebilir ve hatta çevre düzenlemesinde, yapıcı bir şekilde kullanılabilir.

Fuar alanında toprak yapısı doğal durumunu geniş ölçüde kaybetmiştir. Bunun iki nedeni vardır:

1. Alanın bazı kesimlerinin çakıl ve kum ocağı olarak işletilmesi,
2. Belediyenin 7-8 yıldır kentin çöplerini buraya boşaltması,

Yukarıda belirtilen nedenlerle alan, her türlü kullanımdan önce düzenleme ve iyileştirme işlemlerinden geçirilmelidir. Arazinin doğal yapısında üstte killi, kırmızı renkli toprak tabakası 50-150 cm. derinliğe ulaşmaktadır. Daha altta killi kum, killi çakıl bulunmaktadır. (Bak. Ek :5) Çakıl ve kum ocağı olarak kullanılan kesimlerde yer yer 8-10 m. derinliğe inmiştir. Bu çukurlardan bazıları tamamen çöple doldurulmuştur. Bazı yerlerde ise, çöpler toprak tabakasının üstünde 3-4 m. kalınlığında yığınlar oluşturmuştur.

Çöpün Yapısı :

Eskişehir'de çöpün içinden sadece teneke ve karton toplanmakta; diğer maddeler bırakılmaktadır. Kalan çöp içinde meyve ve sebze artıkları, hurda, kağıt, kemik gibi organik maddelerle, plastik, cam gibi inorganik maddeler bulunmaktadır. Ayrıca kış aylarında, çok miktarda kül ve cüruf çöplüğe boşaltılmaktadır.

Çöpler genel yapısı ile toprak kalitesini iyileştirici bir niteliğe sahip değildir. Plastik, cam ve cüruf gibi maddeler toprak kalitesini bozar ve bitki gelişmesini engeller. Bu maddelerin çöpün bütününden ayrılması ise zor ve masraflıdır. Alandaki bütün çöpün başka bir yere taşınması ise külfetli olduğu kadar sorunu başka bir alana götürmekten öte bir anlam taşımamaktadır.

Çöp sorununun çözümü için birkaç alması düşünülebilir :

- Belediye tarafından yıllardır çukurlar içine gömülmüş olan çöpler için yapılabilecek birşey yoktur. Bunların olduğu gibi çukurlar içinde bırakılması ve üzerine bitki yetiştirilmesine elverişli toprak serilmesi uygun olur. Böyle gevşek ve yerleşmesi yıllar sürecektir bir zemin üzerine yapı, yol vb. fiziki elemanların getirilmemesi gereği açıktır.
- Dağınık bulunan çöplerin ise, varolan derin çukurlardan bir veya bir kaçının içine toplanması veya yamaçların kenarına uygun eğimle yerleştirilmesi veya tepe formunda bir veya birkaç noktada toplanması düşünülebilir.

Ancak, çöpler ne şekilde toplanırsa toplansın, bunlardan sızacak suların yeraltı sularını daha fazla kirletmemesi için (halen bu tip bir kirlenme olasılığı çok yüksektir), çöple zemin arasına su tecridi sağlayacak kalınlıkta kil döşenmesi ve buralardan sızacak suların kanalizasyona bağlanması gerekmektedir.

Geliştirilecek bitki örtüsünün sulanması için yeraltı suyundan yararlanılabilir. (Bak Ek: 6) Ancak, bu su çöplerden dolayı kirlenmiş olabileceğinden, tahlildən sonra kullanılmalıdır.

Su Alanları :

Fuar sahasında havuz, gölet vb. gibi su alanları, ekolojik işlevler açısından yeşil alanları güçlendirici, peyzaj açısından ise zenginleştirici olduklarından, kullanımı yararlı olacaktır. Ancak, su gereksinimi için uygulama aşamasında daha ayrıntılı araştırma yapılması yerinde olur.

Ek: 3

DİNLENME ve KÜLTÜR İŞLEVLERİ HAKKINDA AÇIKLAMA

Özcan ALTABAN

Hızlı bir değişim sürecini yaşayan Eskişehir kentinin demografik ve sosyal yapısı ilginç özellikler taşımaktadır. Kent nüfusunun çoğunluğu gençtir ve işçilerle öğrencilerin sayısı giderek artmaktadır. Değişik coğrafi kökenli sosyal gruplar Eskişehir'in yerleşik nüfusunu oluşturmaktadır. Alt ve alt-orta gelirli tüm aileler içinde büyük bir orandadır.

Diğer büyük kentlerimizde olduğu gibi, nüfusun büyük bir bölümü düzensiz ve sağlıklı konut alanlarında yaşamakta ve çok yetersiz kentsel hizmet alabilmektedir.

Barınma ve çalışma olanakları yanında kentsel yaşamda en önemli istem dinlenme ve kültür hizmetlerine olmaktadır. Eskişehir'de bu işlevlere ayrılmış alan ve tesislerin gerekli olanın çok altında olduğu araştırmalarla saptanmıştır. Açık alan, kültürel alan ve tesislerin yetersizliği %80-90 düzeyindedir.

Eğlence-Dinlenme-Boş Zamanları Değerlendirme gibi eylemleri de kapsayan "Rekreasyon" şehircilikte kentli insanın kısa ve uzun süreli dinlenme gereksinimlerini karşılayacak mekansal olanakların hemen tümünü içerir. Temel yaşamsal gereksinimlerden olan "rekreasyon" tek tek bireyler ve gruplardan giderek toplumsal bir boyuta ulaşmış ve günümüzde kent ve bölgelerin planlamasında yaşama ve çalışma alanları ile birlikte yerini almıştır. Kent planlarında, yeşil alanlar, parklar, ağaçlıklar, spor alanları, gezinti ve piknik yerlerinin tasarlanması, gerçekleştirilerek topluma sunulması zorunluluk taşımaktadır.

Kentsel ölçekte rekreasyon alanları ayrılırken doğa ve kentin ilişki kurduğu, su, orman, deniz kıyısı gibi doğal zenginliklerin olduğu noktalar öncelikle seçilirler. Ancak, bu olanaklar her zaman planıcının ve uygulayıcının yararlanabileceği öğeler olarak sunulmamış veya var olanların ilk elde kullanıma açılmasında zorluklar çıkmış olabilir.

Nitekim, Eskişehir'i kateden Porsuk Çayı'ndan, bugün için yararlanma olanakları sınırlanmıştır. Porsuk Çayı kıyılarının kötü kullanımı, kamu elinde halka doğrudan açılacak alanların olmaması, çay boyunda yer alan sanayi ve diğer kullanışlarla aşırı şekilde kirletilmiş olması gibi sorunlar vardır. Ancak bu doğal kaynağın topluma yeniden kazandırılması için bazı önlemlerin düşünüldüğü de bilinmektedir.

Rekreasyon geniş başlığı altındaki eğlence, dinlenme ve boş zamanları değerlendirme eylemlerine büyük kent ölçeğinde kültürel işlevler de rahatlıkla katılabilir. Ancak, kültür işlevinin iyi tanımlanması, bunları barındıracak mekanların toplumsal ve eğitsel niteliklerine önem verilmesi, düzenlenecek etkinliklerin pratik amaçlar taşıması da öngörülmelidir. Kültürel alan ve tesislerin ya görkemli kültür ve sanat olaylarının halka sevdirmesi, benimsetilmesinde bir araç olarak düzenlenmesi veya kitle eğitimine dönük olarak tasarımı söz konusudur. İlk yaklaşımda kültür yapılarında yüksek sanat düzeyinin tutturulması ve halkın buna duyarlılığının sağlanması gibi bir amaç ile yola çıkılmaktadır. Sonuçta halkın kitlesel katılımı yerine belirli sosyal kesimlere, seçkin bir aydın azınlığa, hitabetmesi kaçınılmaz olmaktadır. Ülkemizde de bunun örnekleri vardır.

Gelişmekte olan ülkelerde kitle eğitimi esas amaç olarak alındığında, iş dışındaki etkinlikleri örgütleyerek toplumsal yaşantıyı canlandırmak için geniş halk topluluklarının eğitim ve beceri kazanmasına katkıda bulunma zorunluluğu vardır.

Kent toplumuna hizmet götürmeyi, sosyal ve ekonomik yaşantısına canlılık getirmeyi amaçları arasında taşıyan bu yarışma kapsamında "kültür" işlevine klasik bir anlayışla yaklaşamayız. Toplumun geleneksel ve yeni kültür değerlerinden yararlandırmayı, kitle katılımının üst düzeye çıkarmayı hedef aldığımızda öncelikle iyi eğitim görmüş birey ve grupları değil fakat bu etkinliklere ilgisi çekilmemiş yeni kentlileşen büyük kitlelere yönelmek önem kazanmaktadır.

Nüfusu hızla artan ve büyük çoğunluğu yeni kentlileşen genç insanlardan oluşan Eskişehir'de de bu tür bir yaklaşımın geçerli ve olumlu olacağı söylenebilir.

Bu nedenle kültür işlevlerini kesin sınırlarla ayırmadan çok amaçlı bir programı gerçekleştirilebilmek için; mekansal tasarımlarda ve oluşacak yapı, yapı gruplarının hizmet için örgütlenmesi ve işletmesinde bunların salt Kültür Merkezi gibi ele alınmaması fakat

Toplum Merkezi niteliklerinin esas alınması doğru olacaktır.

Konuya böyle yaklaşırsa, kitlesel katılım ve eğitime önem veren bir düzenlemede, kültürel etkinlikler, spor ve boş zamanları değerlendirme kavramındaki işlevlerin birbirlerini tamamlayıcı ilişkiler içinde düşünülmesi çeşitli kaynakların (ekonomik, idari, personel, mekansal, zaman) akılcı kullanımını sağlayabilir. Hizmetlerin örgütlenmesi ve sunumunda hem işletmecilere hem de kullanıcılara kolaylıklar getirilebilir ve yatırım olanaklarının bütünleştirilmesi (eşgüdüm koşulu ile) programlama ve uygulamada faydalı olabilir.

Planlama ve mimari tasarımda çok amaçlılık ve esneklik gözönünde tutulurken, değişik fakat birbirlerini tamamlayıcı işlevlerin büyük bir alan boyutu içinde yer almasında konumsal iç içelik, yan yanalık yerine kullanma ve işletme bakımından ortak yönler ve ilişkiler araştırılmalı ve değerlendirilmelidir.

Ek: 4

YARIŞMA ALANININ ZEMİN YAPISI HAKKINDA
AÇIKLAMALAR :

Güner TEZCAN

Yarışma alanının zemin yapısı, genel olarak, üstte 0.50-1.50 m. arasında değişen killi toprak ve bunun altında, D.S.İ. 3. Bölge Müdürlüğü'nce açılan sondaj kuyusundan alınan verilere göre, 64.00 m. derinliğe kadar kum-çakıl tabakalarından oluşmaktadır. Bu tabakalar, bazı kısımlarında kil de içermektedir. Yarışma alanı, kum-çakıl ocağı olarak işletildiğinden, arazi 5-10 m. ye kadar derinlikte hafriyat çukurları ile fazlaca bozulmuştur. Ayrıca, sözkonusu alana Belediyesince yıllardan beri çöp döküldüğünden, killi toprak örtüsünün üzerinde ortalama 1.50- 2.00 m. ye kadar çöp tabakası birikmiştir. Hatta, eski hafriyat çukurlarına çöp doldurularak sıkıştırıldığından bazı bölgelerde çöp kalınlığının 5-10 m.yi bulduğu Belediye yetkililerince bildirilmiştir.

Az killi veya kilsiz olan kum-çakıl ve kum tabakalarında, zemin emniyet gerilmesinin 2 Kg/cm² ve yeraltı su seviyesi altında ise, 1 Kg/cm² olduğu tahmin edilmektedir. Ancak, bina yerlerinin belli olmasından sonra yapı uygulama projelerinin hazırlanmasına geçilmeden önce inşaat alanlarında daha ayrıntılı zemin etüd ve deneylerinin yapılarak zemin emniyet gerilmelerinin kesinlikle saptanması yararlı görülmektedir. Yarışma alanında açılmış olan bütün hafriyat çukurlarında üstte bulunan 0.50 -1.50 m. kalınlık-taki killi toprağın altında yalnız kum-çakıl tabakaları görülmekle beraber, bu alanın doğusunda ve dışında D.S.İ. 3. Bölge Müdürlüğü'nce açılan sondaj kuyusu raporunda zemin yüzeyinden başlayarak 6 m. derinliğe kadar az çakıllı gri kil bulunduğu belirtilmiştir. Bu nedenle kalın kil tabakasının yarışma alanının büyük bir bölümünde görülmemesine karşın, alanın doğusuna rastlayan sahada ve başka bazı yerlerde bulunabilme olasılığı vardır.

Bu durumda, zemin emniyet gerilmesi kil zeminde de ayrıca saptanmalıdır. Uzak bir olasılık olmakla beraber, binaların temellendirilmesinde yapının tek cins zemine oturması olanaksızsa ve kum-çakıl ile kalın kil gibi ayrı cins zeminlere istinat ettirilmesi zorunda kalınıp bina ötelenemezse, araya dilatasyon derzi yapılmalıdır.

Yarışma alanında inşa edilecek az katlı binaların temelleri gereğine göre münferit veya sürekli yapılabilir. Temeller çöp ve bitkisel toprağın altındaki kum-çakıl veya varsa kil zemine oturtulmalıdır.

Ek: 5

SU KULLANIMI İLE İLGİLİ D.S.İ. ÖNERİLERİ: (x)

Eskişehir Fuar Alanı Su Gereksinimi :

1. Sulama Suyu:

DSİ Eskişehir-Alpu sulaması sol ana kanalından, cazibe ile 791 kotu ve altındaki araziler için su elde edilebilir. Su miktarı sulanacak her hektar için 1 lt/sn olarak alınmalıdır.

2. Havuz Suları :

Sol ana kanaldan, 791 kotunun altında kalacak havuzlara su sağlamak olanağı vardır. 200 lt/sn'ye kadar su verilebilir. Havuz suları, havuz çıkışı kotu 788.50' ve daha yüksek olması halinde sol tali sulama kanalına, daha düşük ve 785.50 den yüksek olması koşulu ile de sol ana deşarja tahliye edilebilir. Ancak, havuzlar için sulama kanallarından alınacak sular renk ve biyolojik bakımdan kirli ve renkli olduğundan kullanılması tasfiyeden sonra olanaklı görülmektedir. Bu bakımdan havuz sularının yer altı suyundan sağlanması daha uygun olacaktır.

3. İçme ve Kullanma Suyu :

Yeraltından elde edilebilir. Yaklaşık 50-60 m. de her kuyudan 40 lt/sn dolayında su sağlamak olanaklıdır. (Bak. Şekil 3)

Jüri Görüşü :

Yukarıdaki rapordan da anlaşıldığı gibi, yarışma alanında gölet yaratmakta su sorunu yoktur. Su gerek yeraltı suyundan, gerekse kanaletlerden sağlanabilir. Uygulama sırasında, ayrıntılı araştırma sonucu, en ekonomik olan çözüm seçilecektir.

(x) : Bu açıklama DSİ 3. Bölge Müdürlüğü tarafından hazırlanmıştır.

Ek: 6

T.E.K. ENERJİ NAKİL HATTI

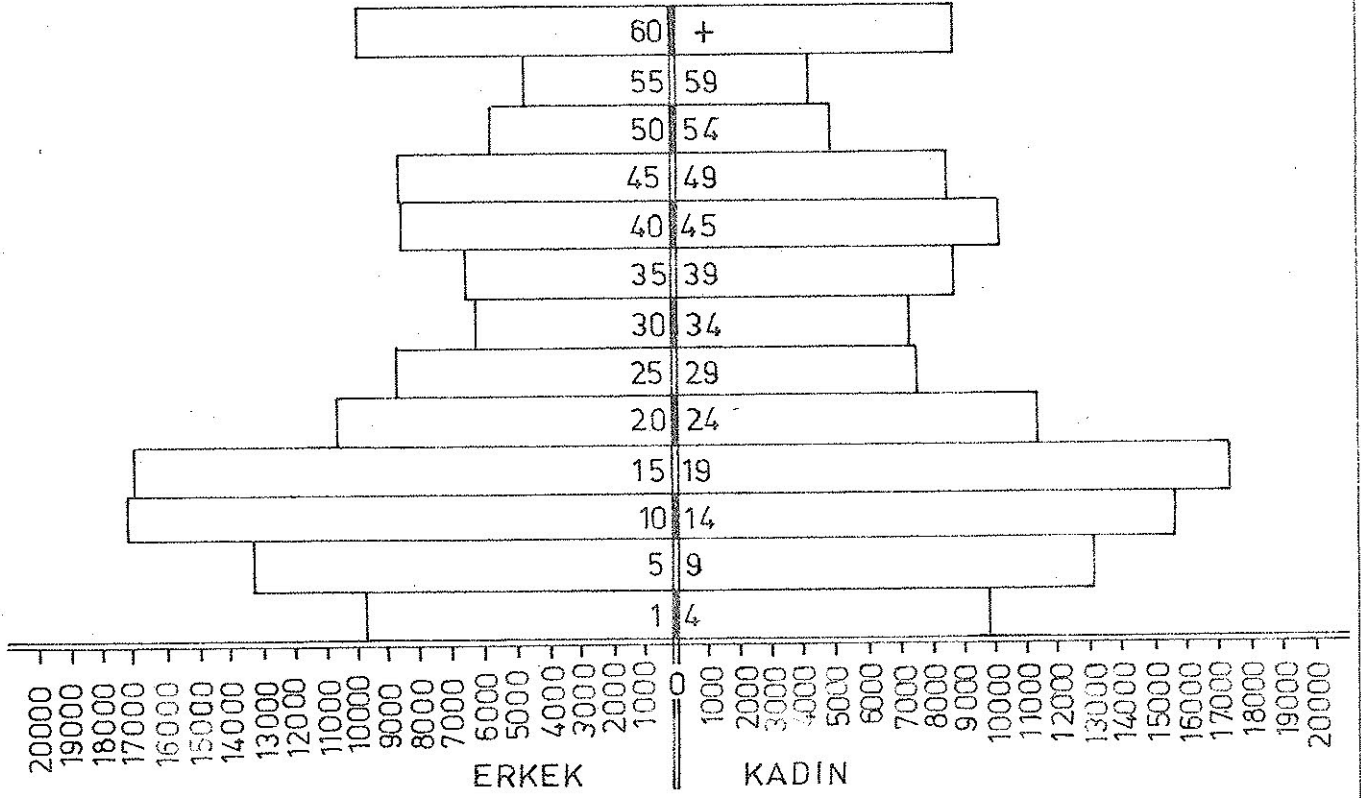
Yarışma alanı içirisinden T.E.K.'na ait 34.5 KW.lık Alpu Enerji Nakil Hattı geçmektedir. Bu konuda T.E.K.'un gönderdiği bilgi ve haritalara göre elde edilen emniyet sahası sınırları 1/1.000 ölçekli halihazır haritalara işlenmiştir.

Bu sahada ne gibi tesisler yapılabileceğine, ayrıca bu tesislere göre enerji nakil hattı tellerine yaklaşılacak aralıkları gösterir yönetmeliğin ilgili maddesine ait cetvel aşağıda verilmiştir.
(Bak. 27. sayfa)

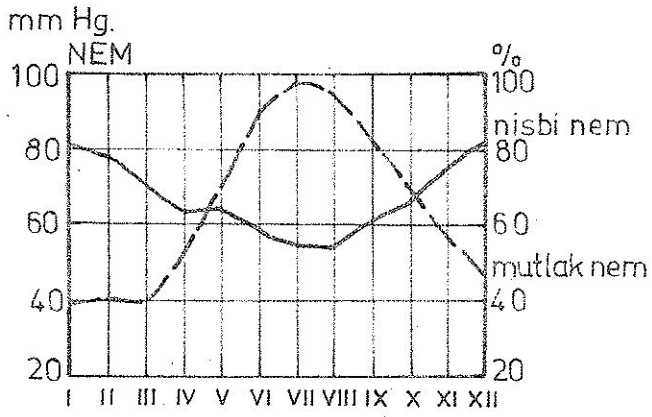
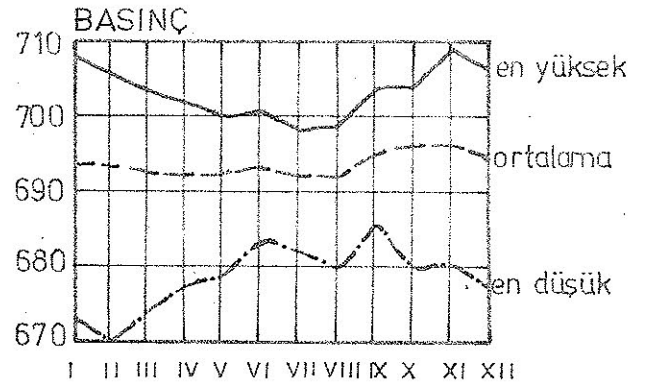
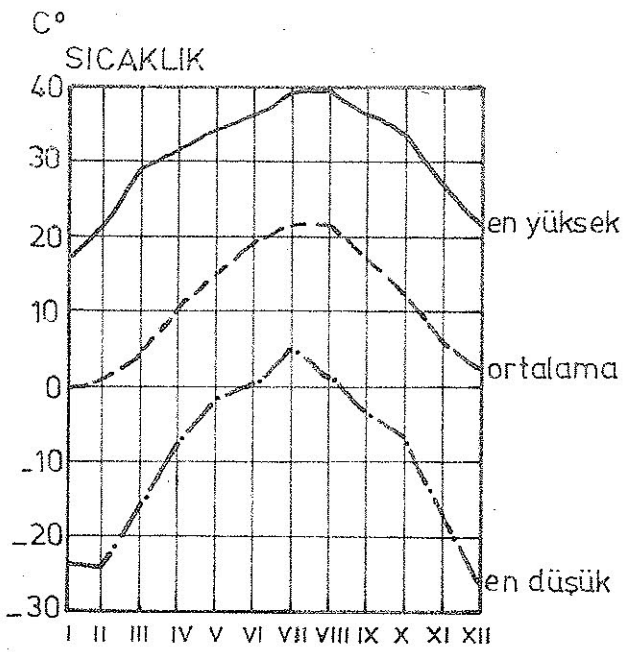
Hava Hattı İletkenlerinin En Büyük Salgılı Durumda Üzerinden Geçtikleri Yerlere Olan En Küçük Düşey Uzaklıkları .

İletkenlerin Üzerinden Geçtiği Yer	Hattın İzin Verilen En Yüksek Sürekli İşletme Gerilimi (KV)
	36
<hr/>	
Düşey Uzaklıklar (m)	
Yalnızca yayaların geçebileceği (x) yerler, üzerinde trafik olmayan sular (Suların en kabarık yüzeyine göre)	5
Araç geçmesine elverişli çayır, tarla, otlak ve bunlara benzer yerler	6
Araç geçmesine elverişli köy ve şehir içi yolları	7
Şehirler arası karayolları	7
Ağaçlar	2,5
Üzerine herkes tarafından çıkılabilen düz damlı yapılar	3,5
Üzerine herkes tarafından çıkılamayan eğik damlı yapılar	3
Elektrik Hatları	2
Elektriksiz demiryolları (bu uzaklıklar ray demirinin üzerinden her yönde ölçülebilecektir.	7
Üzerinde trafik olan sular ve kanallar (bu uzaklıklar suların en kabarık düzeyinden geçebilecek taşıtların en yüksek noktasından ölçülür)	5
İletişim (Haberleşme) hatları	2,5
(x) Yalıtılmış hava hattı kabloları kullanıldığında bu yükseklik değerleri 0.5 metre azaltılacaktır.	

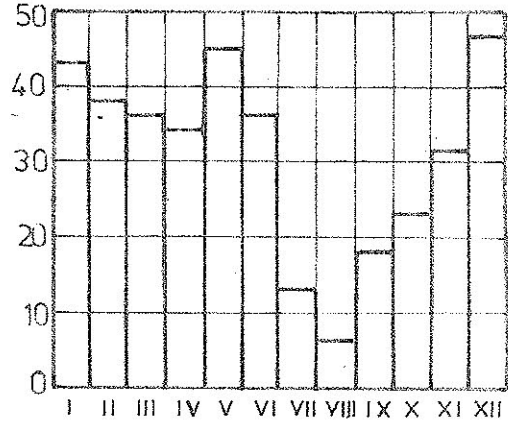
ESKİŞEHİR KENTİ NÜFUS PİRAMİDİ (1973)

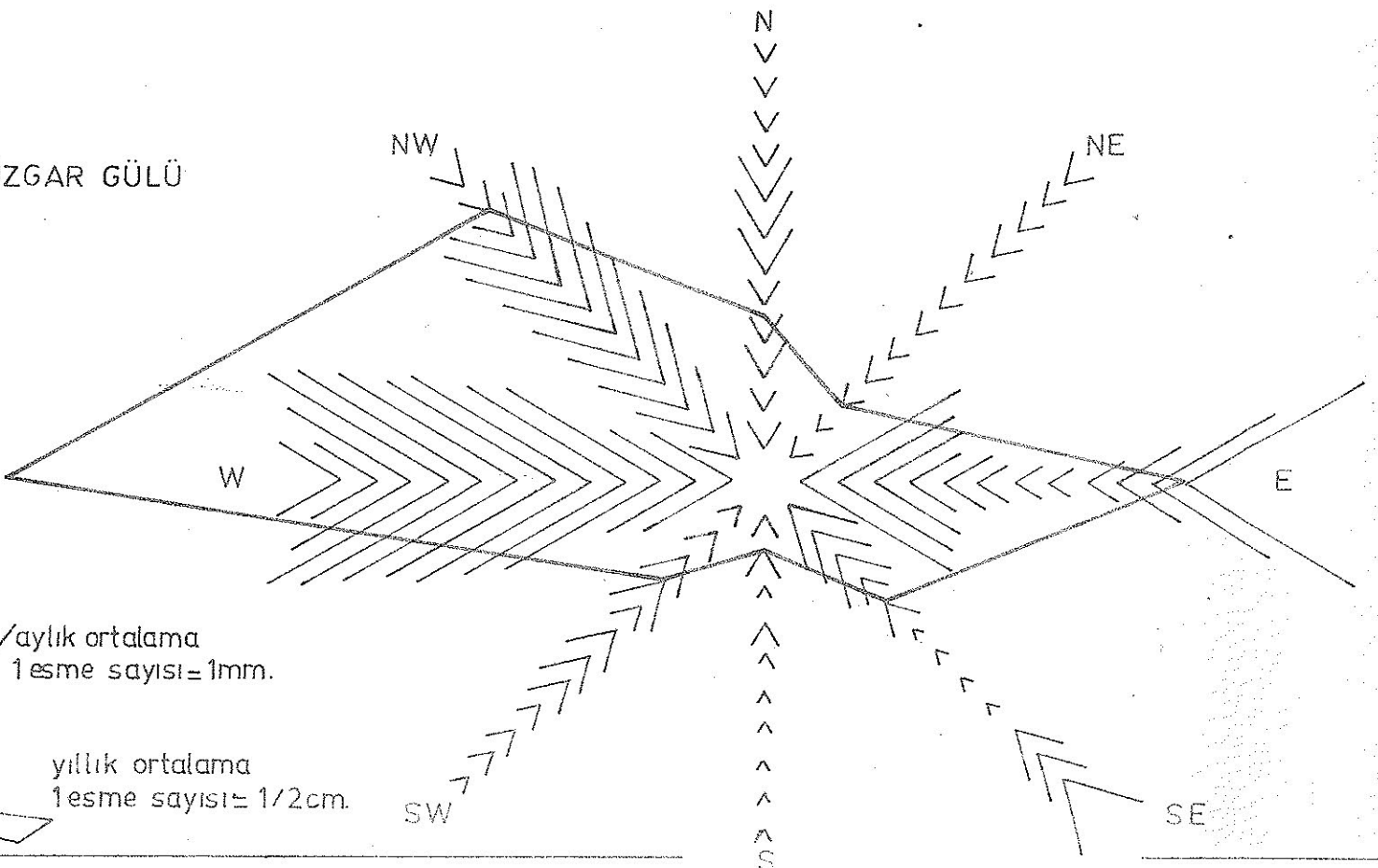
İKLİM ELEMANLARI

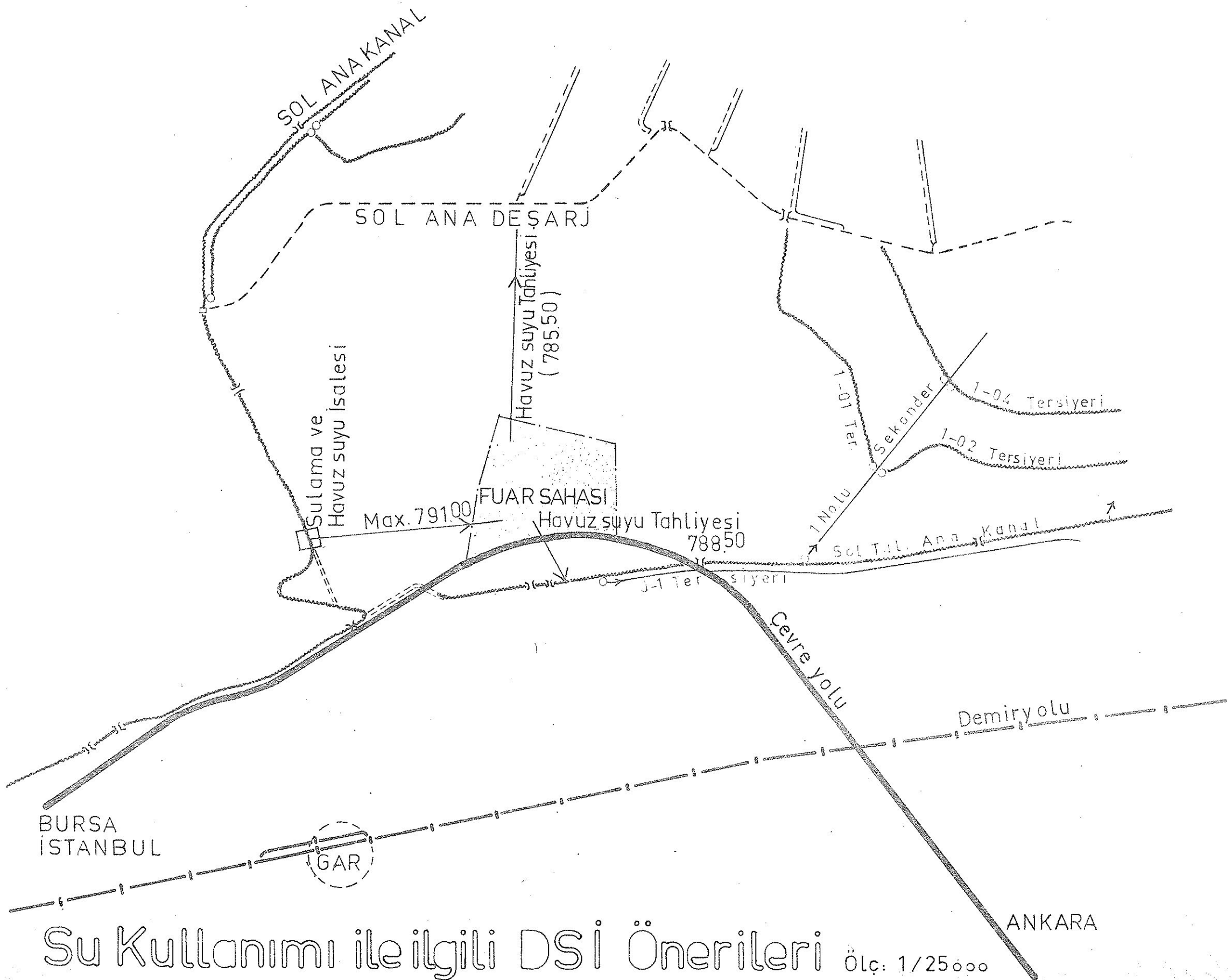

mm YAĞIŞ

ÜZGAR GÜLÜ

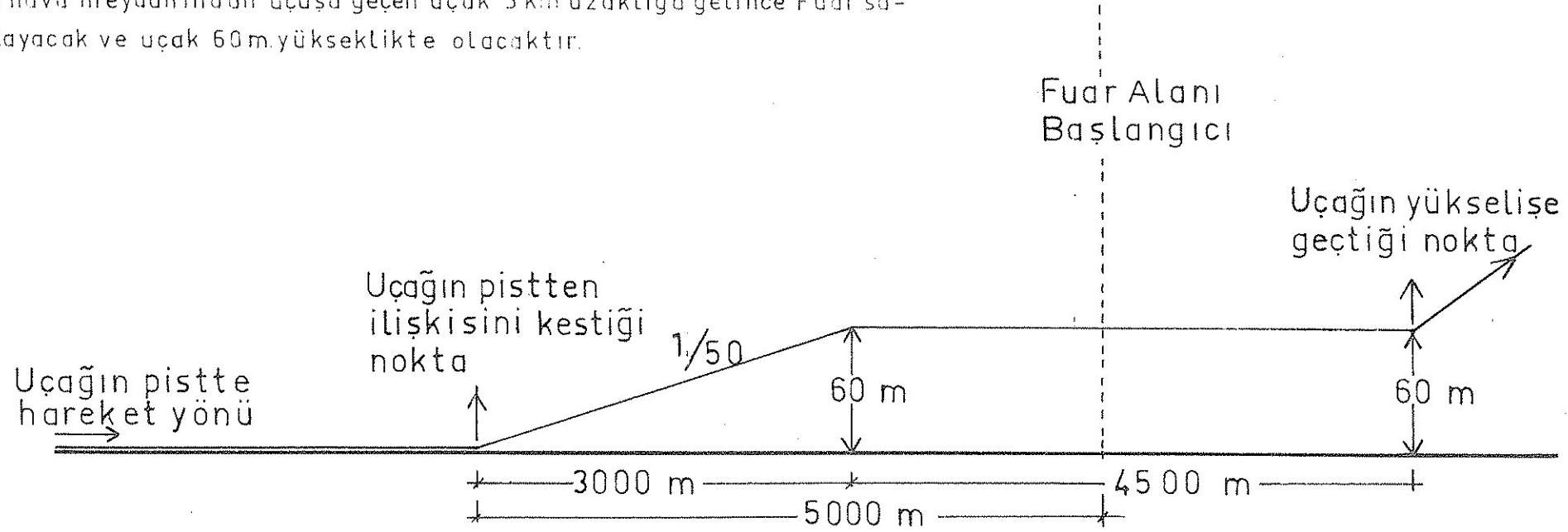

Su Kullanımı ile ilgili DSİ Önerileri Ölç: 1/25000

Kaynak: DSİ III. Bölge Müdürlüğü ESKİŞEHİR

ESKİŞEHİR Fuar Tesislerinin yapılacağı sahanın 1. Taktik Hava Kuvvetlerine ait hava alanına olan en yakın noktası 5 km uzaklıktadır.

Hava meydanından uçuşa geçen uçak pistten ilişkisini kestiği andan başlayarak 3000 m uzaklık sonuna kadar 60 m yüksekliğe ulaşır. Aynı 60 m yükseklikte 4500 m uçtuktan sonra yükselmeğe başlar. Dolayısıyla Fuar sahası yönünde hava meydanından uçuşa geçen uçak 5 km uzaklığa gelince Fuar sahası başlayacak ve uçak 60 m yükseklikte olacaktır.

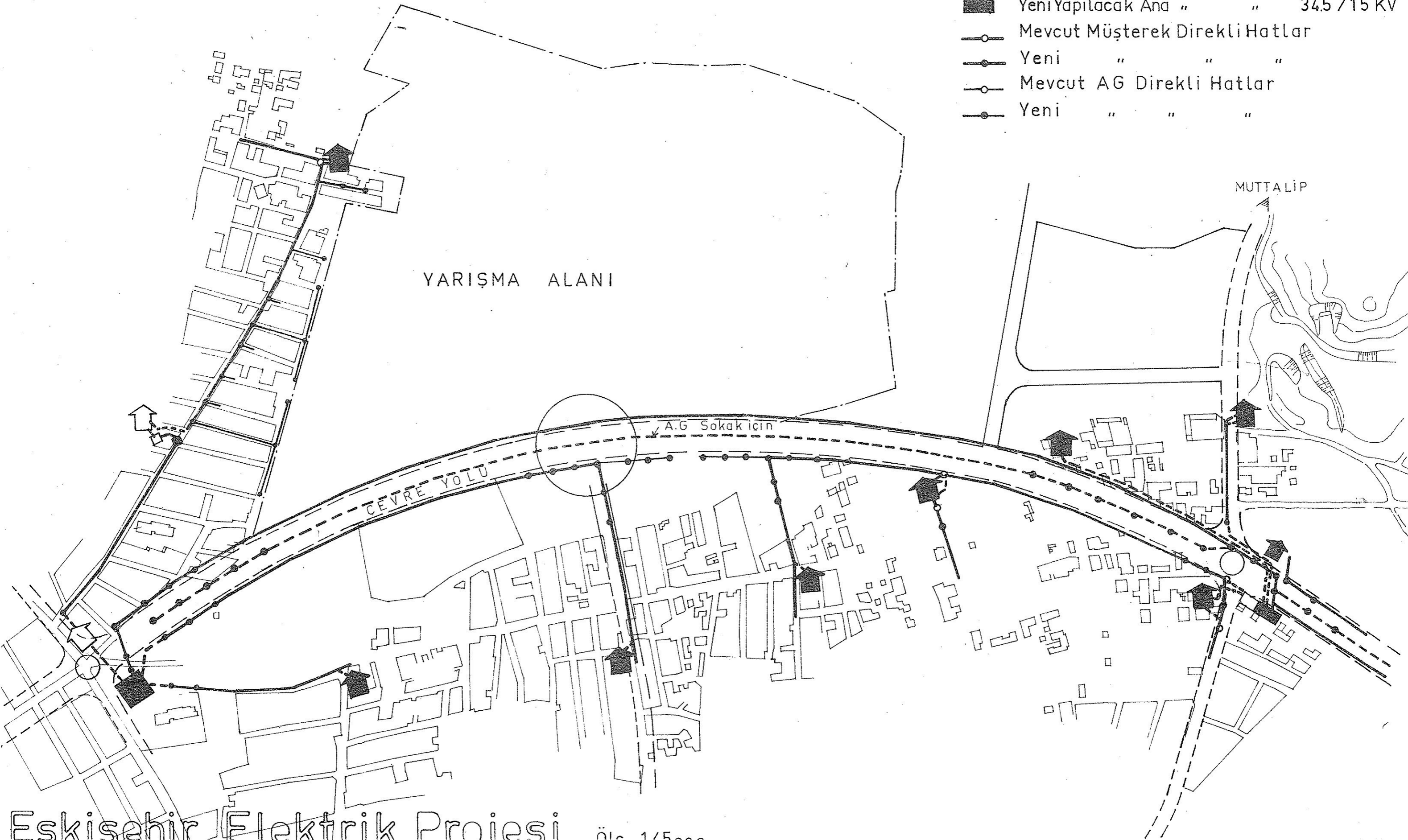
ASKERİ HAVA ALANI ve FUAR SAHASI ilişkisini gösterir kroki

Hava Alanı Uçuş Konisi

Kaynak: Taktik Hava Kuvvet Komutanlığı
ESKİŞEHİR

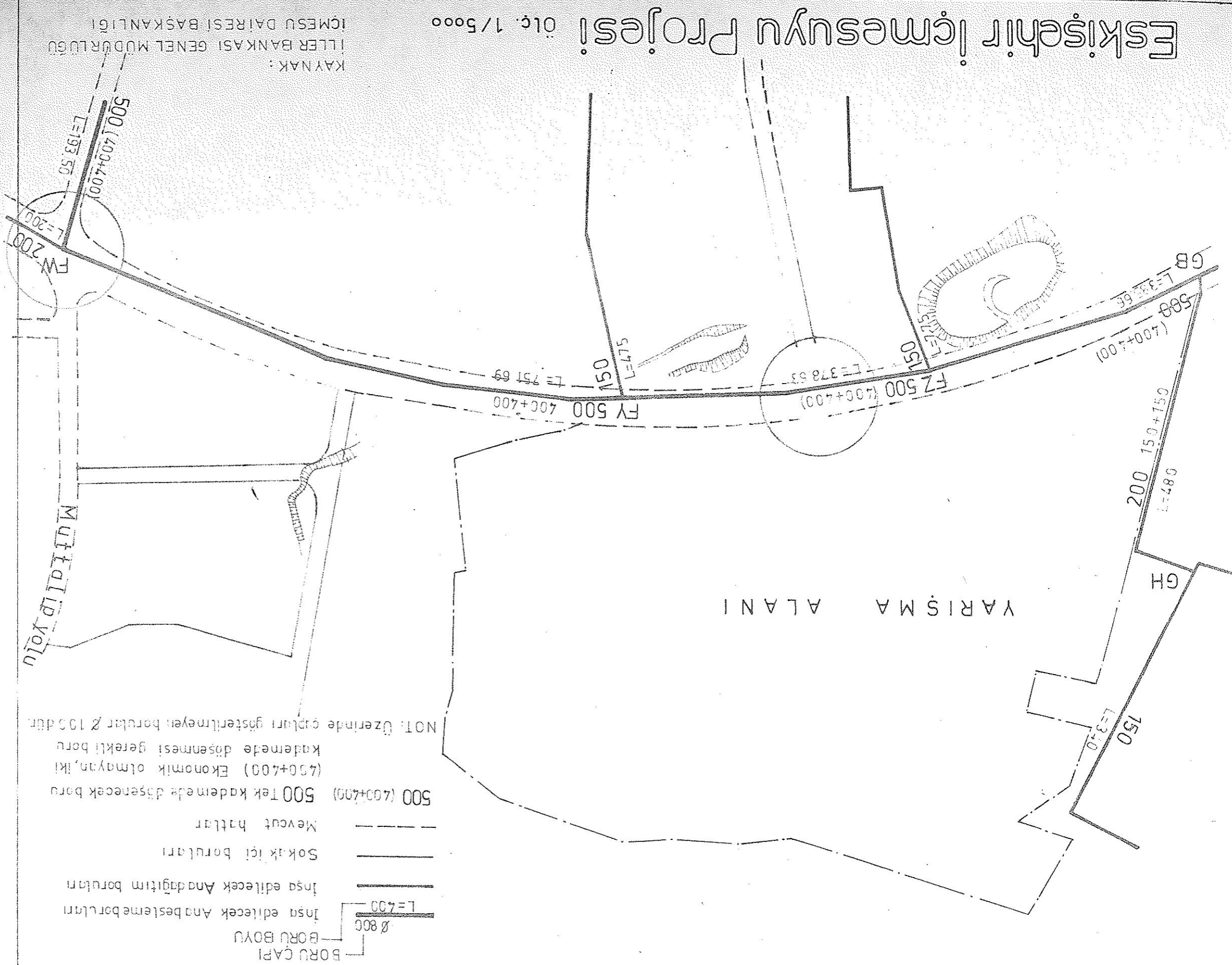
ÖZEL İŞARETLER

- Mevcut Bina Tipi Trafo Merkezi 63/0.4 KV
- Yeni " " " "
- Mevcut Ana İndirici Merkezi 34.5 / 63 KV
- Yeni Yapılacak Ana " " 34.5 / 15 KV
- Mevcut Müşterek Direkli Hatlar
- Yeni " " " "
- Mevcut A.G Direkli Hatlar
- Yeni " " " "

NOTASYONLAR

- BORU ÇAP: $\varnothing 800$
- İNŞA EDİLECEK ANA BESLEME BORULARI: $L=400$
- İNŞA EDİLECEK ANA DAĞITIM BORULARI
- SOKAK İÇİ BORULARI
- MEVCUT HATLAR
- 500 (400+400) 500 Tek kademede düşenecek boru (400+400) Ekonomik olmayan, iki kademede düşmesi gerekli boru
- NOT: Üzerinde çukurluğu gösterilmeyen borular $\varnothing 100$ dır.

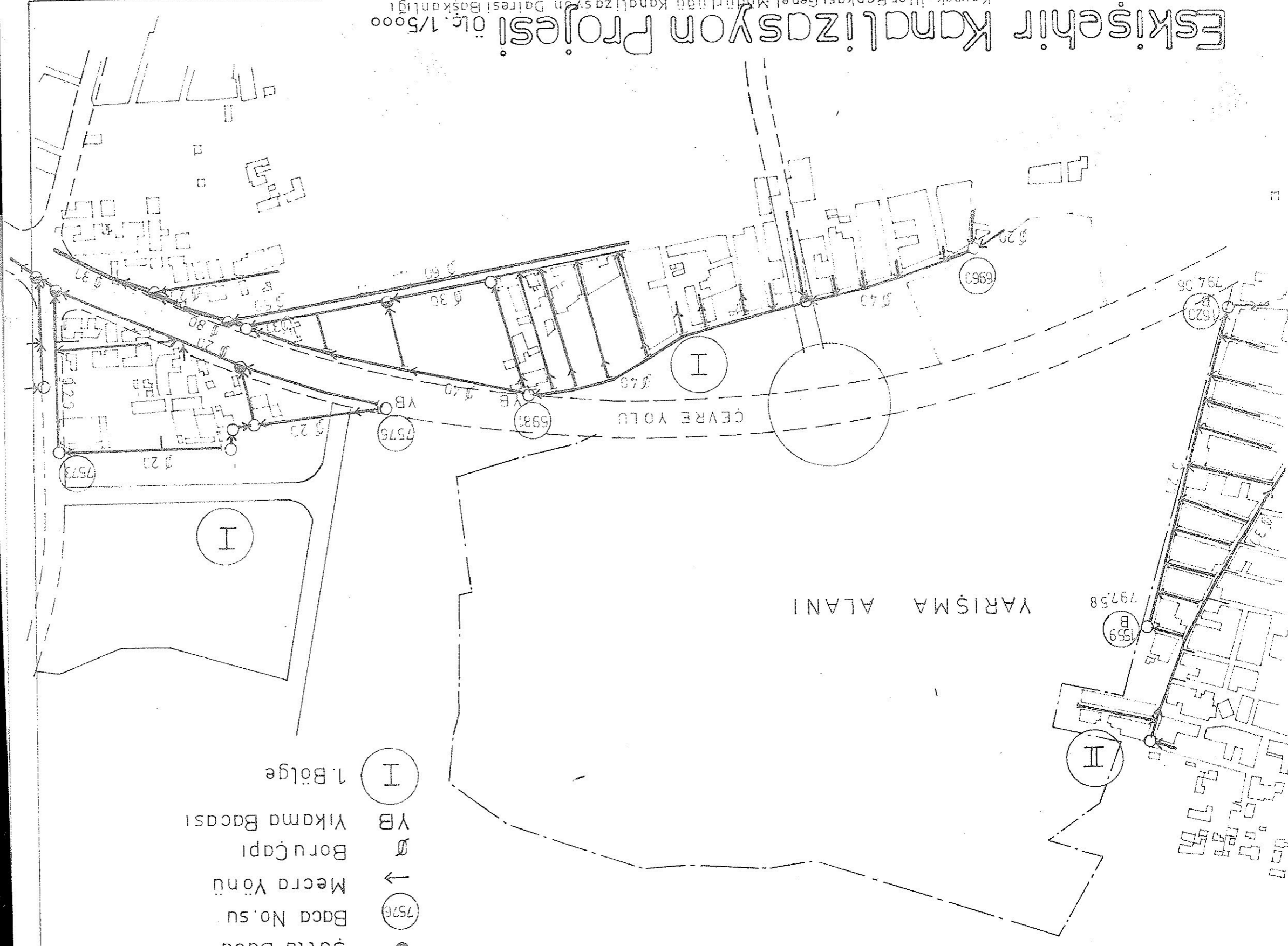

KAYNAK :
İTİBANKASI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
İCMESU DAİRESİ BAŞKANLIĞI

Eskişehir İcmesuyu Projesi Ölç. 1/5000

Eskişehir Kanalizasyon Projesi Ölç. 1/5000

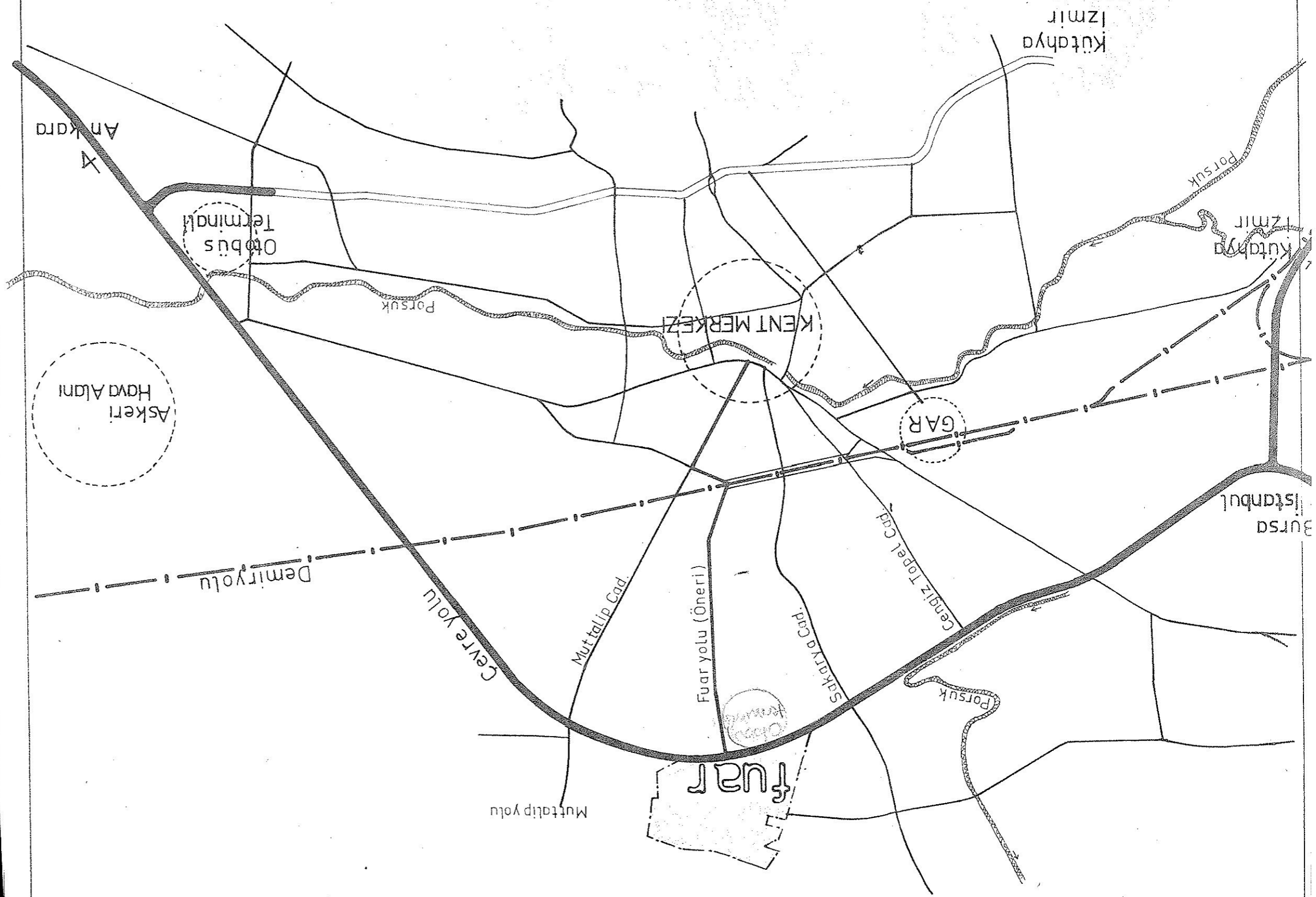
Kaynak: İller Bankası Genel Müdürlüğü Kanalizasyon Dairesi Başkanlığı

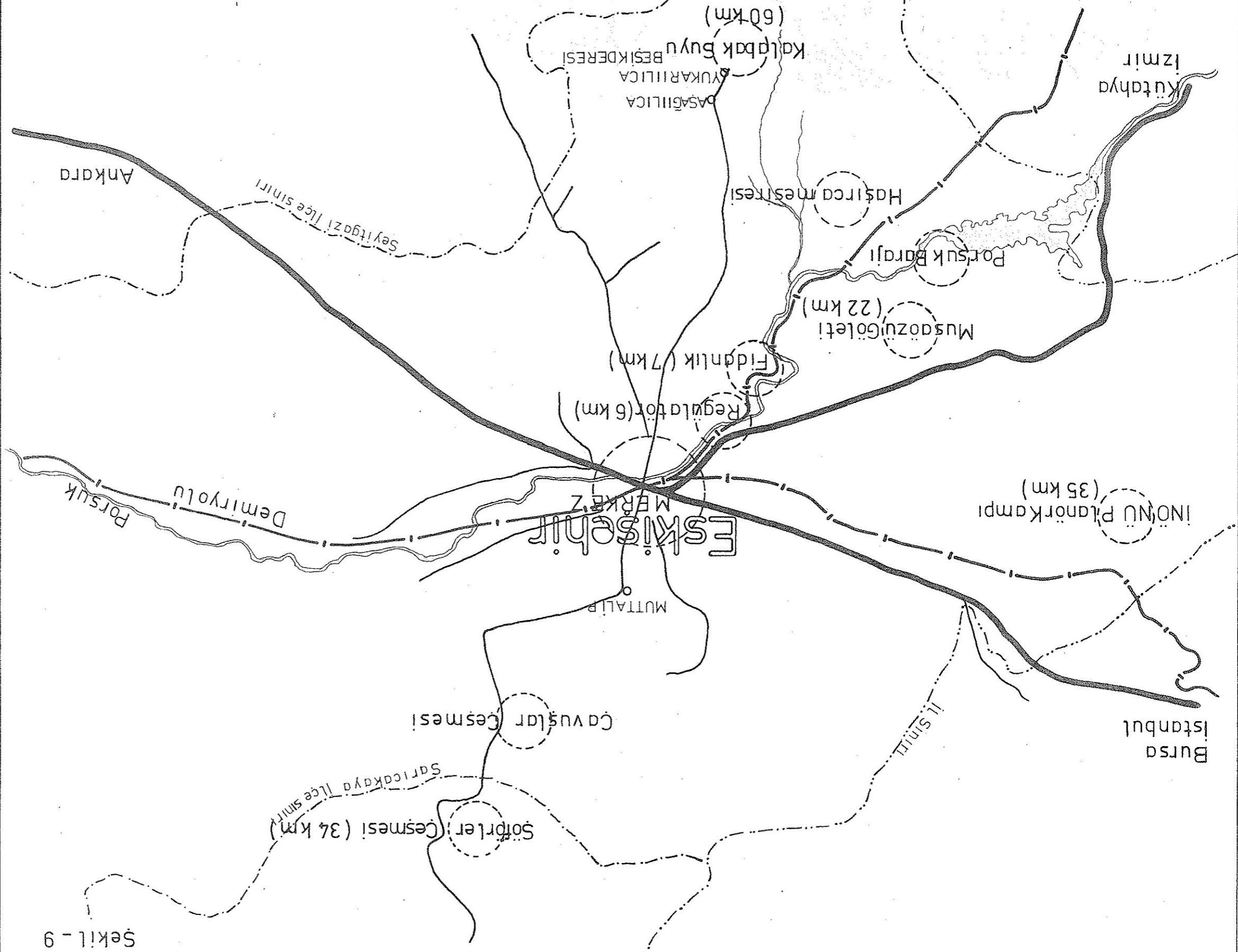
ÖZEL İŞARETLER

- Muayene Bacası
- Sütlu Baca
- (7576) Baca No.su
- ← Mecca Yönü
- Ø Boru Çapı
- YB Yıkama Bacası
- I 1. Bölge

Yarısmalı Alanı-Kent Ulaşım İlişkileri Ölç. 1/25000

Eskişehir yakın çevre mesire ve kamp alanları

Şekil - 9